

Dnro: 6001.15.001/04
Päivämäärä: 13. elokuuta 2004
MR-FJSL-04/04
Liite 1 asiak 5a-01/04

Versio 2. heinäkuuta 2004

Pohjoismaisen maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikeyhteistyön toimintaohjelma vuosiksi 2005–2008

Pohjoismaista lisäarvoa ja elämänlaatua

Pohjoismaisen maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikeyhteistyön toimintaohjelma vuosiksi 2005–2008

Tiivistelmä

1. Johdanto

2. Visio

3. Puitteet

- 3.1 Pohjoismaat
- 3.2 Eurooppalainen ja kansainvälinen yhteistyö
- 3.3 Yhteistyö Baltian maiden kanssa
- 3.4 Yhteistyö Luoteis-Venäjän kanssa
- 3.5 Yhteistyö Pohjois-Atlantin maiden kanssa

4. Kehityssuuntia ja haasteita

5. Yleistavoitteet ja toiminnan painopistealueet

- 5.1 Elinkeinojen kehitys
- 5.2 Ruoka ja terveys
- 5.3 Biologinen monimuotoisuus ja geenivarat
- 5.4 Julkishyödykkeet
- 5.5 Horisontaaliset painopistealueet
 - 5.5.1 Tutkimus, kehitys ja koulutus
 - 5.5.2 Tiedotuksen ja osaamisen rakenne
 - 5.5.3 Kansainvälinen ja alueellinen yhteistyö

6. Organisaatio ja ohjauskeinot

- 6.1 Ministerit
- 6.2 Koordinointiryhmä
- 6.3 Virkamieskomiteat
- 6.4 Laitokset, yhteistyöelimet ja verkostot
- 6.5 Sektorienvälinen yhteistyö

7. Seuranta, arviointi ja rahoitus

Tiivistelmä

Pohjoismaiden ministerineuvosto (maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikeministerit) esittää ensimmäistä kertaa toimintasuunnitelman, joka kattaa kaikki vuonna 2001 perustettuun laajempaan politiikka-alueeseen kuuluvat sektorit. Toimintaohjelma operationalisoi muun muassa niitä tarkistettua Pohjoismaisen kestävän kehityksen strategian tavoitteita, jotka ministerineuvosto on halunnut asettaa etusijalle. Toimintaohjelma vuosiksi 2005–2008 heijastaa ministerineuvoston uutta ajattelutapaa, jolla varmistetaan poliittisesti kokonaisvaltainen näkökulma luonnonvarojen hyödyntämiseen ja koko elintarvikeketjuun. Kuluttajien oikeus turvallisiin elintarvikkeisiin ja luotettavaan, hyvään tiedonsaantiin ovat myös keskeisiä teemoja.

Toimintaohjelma perustuu kokonaisvaltaiseen pelloilta pöytään ja vedestä vadille ajatteluun ja se sisältää myös metsätalouden ja elinkeinojen monivaikuttaiset roolit. Tavoitteet kattavat pohjoismaisen, eurooppalaisen ja kansainvälisen toiminnan sekä yhteistyön lähialueiden - Baltian maat ja Luoteis-Venäjä - ja Pohjois-Atlantin alueiden kanssa.

Maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikealan yhteisen ministerineuvoston piirissä tehtävä yhteistyö kattaa tärkeitä, laajoja ja arvokkaita yhteisiä vastuualueita. Poliittikan eri alojen nopea kehittyminen tuo mukanaan monentyyppisiä ja mullistavia haasteita, ja yhteistyötä onkin sopeutettava siten, että sen avulla pystytään reagoimaan erilaisiin kehityssuuntiin ja -tarpeisiin sekä tavoitteisiin, jotka joskus ovat yhteneväisiä mutta ajoittain myös keskenään ristiriidassa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston (maa- ja metsätalous- kalastus- ja elintarvikeministerit) yleistavoitteet ja tärkeimmät painopistealueet keskittyvät ohjelmakaudella 2005–2008

- Elinkeinojen kehittämiseen
- Ruokaan ja terveyteen
- Biologiseen monimuotoisuuteen ja geenivaroihin
- Julkishyödykkeisiin
- horisontaalsiin toimialueisiin kuten tutkimukseen, kehitykseen ja koulutukseen, entistä laajempaan tiedottamiseen ja vahvempaan osaamiseen sekä kansainväliseen työhön

Erityisenä haasteena on saada Pohjoismaiden kansalaiset kiinnostumaan rannikko- ja maaseutuyhdyskunnista sekä vakituksena asuinpaikkana että vapaa-ajan viettokohteena.

Ministerineuvosto ja maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikealojen virkamieskomiteat pyrkivät siihen, että tämän toimintaohjelman eri toimenpidealueille osoitetaan tarvittavat resurssit. Ohjelmakauden kuluessa ministerit myös päättävät siitä, mitä ajankohtaisia poliittisia teemoja Pohjoismaiden ministerineuvosto tulee käsittelemään ja seuraamaan toimintaohjelmassa mainittujen aiheiden lisäksi.

Käsillä olevaan toimintaohjelmaan sisältyy monia painopistealueita, joilla on sekä pohjoismaista että kansallista merkitystä. Tavoitteet on asetettu korkealle, vaikka pohjoismainen budjetti onkin rajallinen. Ministereiden lähtökohtana onkin, että aikaisempaa suurempi osa toiminnasta rahoitettaisiin kansallisesti, jolloin toiminta sulautuisi luontevasti kansallisiin painotuksiin. Ohjelmakauden loppupuolella toteutetaan toimintaohjelman puitteissa saavutettujen tulosten arviointi.

1. Johdanto

Pohjoismaiden ministerineuvosto (maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikeministerit) esittää ensimmäistä kertaa toimintasuunnitelman, joka kattaa kaikki vuonna 2001 perustettuun laajempaan politiikka-alueeseen kuuluvat sektorit. Toimintaohjelma operationalisoi muun muassa niitä tarkistettun Pohjoismaisen kestävän kehityksen strategian tavoitteita, jotka ministerineuvosto on halunnut asettaa etusijalle.

Toimintaohjelma vuosiksi 2005–2008 heijastaa ministerineuvoston uutta ajattelutapaa, jolla varmistetaan poliittisesti kokonaisvaltainen näkökulma luonnonvarojen hyödyntämiseen ja koko elintarvikeketjuun. Kuluttajien oikeus turvallisiin elintarvikkeisiin ja luotettavaan, hyvään tiedonsaantiin ovat myös keskeisiä teemoja.

Aikaisempien toimintasuunnitelmien tavoin tämäkin perustuu viiden Pohjoismaan ja kolmen pohjoismaisen itsehallintoalueen aitoon yhteiseen arvopohjaan. Yhteistyön peruskivenä on yhteinen historia, kieli ja kulttuuriperintö yhdistettynä kokonaisuutta rikastuttavaan monimuotoisuuteen. Yhteistyön vakaana tukena ja lähtökohtana on sen vahva yhteys kansaan. Tämä tarjoaa ainutlaatuisia mahdollisuuksia Pohjolalle ja ilmenee konkreettisesti siten, että yksittäiset Pohjoismaiden kansalaiset ovat yhteistyön keskipisteenä. Näin pyritään suojelemaan ja vahvistamaan niitä arvoja, joita hyvän pohjoismaisen elämän takaaminen kaikille Pohjoismaiden kansalaisille edellyttää nyt ja tulevien sukupolvien aikana.

Toimintaohjelma on suunnattu myös viranomaisille, jotka tekevät päätöksiä ministerineuvoston vastuualueeseen kuuluvasta politiikasta sekä hallinnoivat ja toteuttavat sitä. Ministerineuvoston toiminnan tavoitteena on oltava hyvien edellytysten luominen lisäarvon tuottamiseksi ja jalostusarvon parantamiseksi kaikilla alueilla siten, että huomioidaan ympäristö ja turvataan Pohjoismaiden kansalaisten oikeudet erilaisiin myönteisiin kokemuksiin sekä laadukkaisiin, terveellisiin ja turvallisiin elintarvikkeisiin.

Viranomaisyhteistyön lisäksi on yhä tärkeämpää vakiinnuttaa tiivis yhteistyö elinkeinoelämän kanssa, varsinkin kun otetaan huomioon nopeutunut taloudellinen integraatio Pohjolassa. Se ilmenee muun muassa yritysfuusioina ja muina yhtenäistämiseen tähtäävinä toimenpiteinä, joilla pyritään vahvistamaan pohjoismaisen elinkeinoelämän kasvua ja kilpailukykyä.

Ministerineuvoston ja elinkeinosektorin välinen yhteistyö on nykyaikaisen ja hyvin toimivan pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan edellytys.

Toimintaohjelman lähtökohtana on Pohjoismaiden samankaltaisuus, mutta samalla on myös tärkeää huomioida alkutuotannon erilaiset toimintaedellytykset eri maissa, mikä johtuu erilaisista ympäristö- ja ilmasto-olosuhteista sekä ekologisten vyöhykkeiden välisistä eroista.

Ohjelmakaudella 2005–2008 ministerineuvosto (maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikeministerit) pyrkii pohjoismaista toimintapohjaa ja pohjoismaista yhteistyötä hyödyntäen sekä yhteistyössä elinkeinonharjoittajien, viranomaisten, kuluttajien ja etujärjestöjen kanssa luomaan Pohjolan,

- jolle on ominaista viranomaisten, elinkeinonharjoittajien, kuluttajien ja etujärjestöjen toiminnan keskinäinen avoimuus. Tällä halutaan luoda mahdollisuuksia vuoropuheluun, mielipiteiden vaihtoon ja todelliseen vaikuttamiseen
- jossa yhteistyön perustana on elävä poliittinen dialogi ja käytännön toiminta sekä hyvän valtionhallinnon edellytyksiä parantavat toimenpiteet ja jossa pohjoismaiset elimet toimivat neuvonantajina kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla politiikkaa koskevissa kysymyksissä
- jossa toiminnan perustana on Pohjoismaiden selvästi tärkeimpänä voimavarana nähtävä tietopääoma, ja jossa tutkimus, kehitys ja koulutus ovat tulevaisuuteen sijoittamista sekä omalta osaltaan luovat työlle uskottavaa ja luotettavaa pohjaa
- joka tarjoaa uskottavaa ja helposti saatavilla olevaa tietoa kuluttajille, tuottajille ja muille eturyhmille
- jolle on ominaista sektorienvälinen yhteistyö sekä organisaation sisällä että kansallisella tasolla.

Pohjoismaiden ministerineuvosto haluaa huomioida myös tasa-arvonäkökulman päätösten toteuttamisessa ja aikoo laatia yhteisen tasa-arvosuunnitelman ohjelmakauden alussa¹.

2. Visio

Lisäarvoa ja elämänlaatua Pohjoismaiden kansalaiselle luonnonvarojen monipuolisen ja kestäväen käytön sekä vahvan elintarvikeketjun avulla.

3. Puitteet

Toimintaohjelma perustuu kokonaisvaltaiseen pelolta pöytään ja vedestä vadille ajatteluun ja se sisältää myös metsätalouden ja elinkeinon monivaikutteiset roolit. Tavoitteet kattavat pohjoismaisen, eurooppalaisen ja kansainvälisen toiminnan sekä yhteistyön lähialueiden - Baltian maat ja Luoteis-Venäjä - ja Pohjois-Atlantin alueiden kanssa.

3.1 Pohjoismaat

Toimintaohjelma toteuttaa käytännössä niitä tavoitteita, jotka ministerineuvosto on asettanut etusijalle uudessa Pohjoismaisen kestäväen kehityksen strategiassa.

¹ Maa- ja metsätaloussektori esitteli ensimmäisen tasa-arvosuunnitelmansa vuonna 2000 (Ligestillingshandlingsplan for jord- og skovbrukssektoren i Nordisk Ministerråd, ANP 2002:764). Myös kalastus- ja elintarvikesektorit ovat hyväksyneet tasa-arvosuuntaviivat.

Lähtökohtana on kestävä kehitys, jossa pidetään huolta nykyisistä tarpeista vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia huolehtia omista tarpeistaan² ja jolla katetaan kolme toisistaan riippuvaista ulottuvuutta eli talous, sosiaalinen näkökulma ja ympäristö.

Kestävän kehityksen onnistunut soveltaminen helpottaa näiden kolmen ulottuvuuden integrointia.

Pohjoismainen yhteistyö perustuu pohjoismaisen hyödyn periaatteeseen. Tämä tarkoittaa, että ohjelmakauden aikana käynnistettävän toiminnan on:

- sisällettävä toimenpiteitä, joissa yhteispohjoismaisen toteutus tuottaa huomattavaa synergiaetua kansalliseen toteutukseen nähden
- ilmennettävä ja kehitettävä pohjoismaista yhteenkuuluvuutta
- lisättävä pohjoismaista osaamista ja kilpailukykyä.

3.2 Eurooppalainen ja kansainvälinen yhteistyö

Ministerineuvoston (maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikeministerit) yleisiin tavoitteisiin kuuluu edistyksellinen, aloitteellinen ja konsensusta hakeva rooli kansainvälisissä prosesseissa ja neuvotteluissa. Ministerineuvostolla on toimintaa lukuisissa kansainvälisissä yhteyksissä, ja eurooppalaiset sekä kansainväliset kysymykset ovat tärkeysjärjestyksen kärkipäässä.

Kasvava kansainvälistyminen lisää alueellisen yhteistyön tärkeyttä maiden välillä, joilla on yhteisiä etuja ja arvoja, olipa tavoitteena sitten kansainvälinen vaikuttaminen tai kansallinen edunvalvonta. Pohjoismaisen yhteistyön haasteena globalisoituvassa maailmassa ja laajentuvassa Euroopassa on Pohjoismaiden sisäisen dialogin kehittäminen kansainvälisissä ja erityisesti eurooppalaisissa kysymyksissä³. EU:hun kuuluvien Pohjoismaiden kohdalla tämä ilmenee lainsäädännön harmonisointina ja yhteisenä politiikkana. ETA-sopimus puolestaan liittää myös Norjan ja Islannin EU-yhteistyöhön.

Kansainvälisen kilpailun kiristyessä on erittäin tärkeää, että Pohjoismaiden yhteiset arvot ja edut tulevat esille kansainvälisissä prosesseissa ja neuvotteluissa. Kaikki ovat yksimielisiä siitä, että Pohjoismaiden on pyrittävä yhteistyön avulla lisäämään vaikutusvaltaansa kansainvälisissä järjestöissä ja että pohjoismaisten yhteistyöfoorumien on kaikilla tasoilla otettava huomioon yhteistyön luomat mahdollisuudet. Kansainvälisen näkyvyyden parantamiseksi on tärkeää ottaa kantaa aiheista, joissa Pohjoismaat voivat yhdessä lisätä vaikutusmahdollisuuksiaan tuottamalla tausta-aineistoa kansainvälisiin neuvotteluihin.

3.3 Yhteistyö Baltian maiden kanssa

² Brundtlandin komissio 1987

³ Kansainvälinen Pohjola – pohjoismainen yhteistyö eurooppalaisessa kehityksessä, ANP 2003:750

Baltian maiden EU-jäsenyys siirtää näiden maiden kanssa tehtävän pohjoismaisen yhteistyön uuteen vaiheeseen, jolle on luonteenomaista tasavertainen poliittinen ja virkamiestason yhteistyö. Haasteena on ennen kaikkea poliittisen yhteistyön rakentaminen siten, että Pohjoismaiden ja Baltian maiden edut turvataan maiden tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaisesti. Uudistuvan yhteistyön myötä myös verkostoituminen ja konkreettinen kumppanuus käyvät yhä tärkeämmiksi. Baltian maiden kanssa tehtävän yhteistyön luonne muuttuu vähitellen ja muutoksen odotetaan tulevan täysimääräisenä voimaan ohjelmakaudella 2005–2008.

Pohjoismaiden ja Baltian maa- ja metsätalous- kalastus- ja elintarvikeministerit ovat päättäneet vahvistaa alueiden välistä yhteistyötä⁴. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että eri tasoilla toimivat pohjoismaiset yhteistyöelimet kutsuvat Baltian maiden edustajia kokouksiinsa keskustelemaan poliittisista ja käytännön kysymyksistä. Näin Baltian maat saadaan integroitua paremmin pohjoismaiseen yhteistyöhön. Ministerit kehottivat erityisesti virkamieskomiteoita olemaan yhteydessä Baltian maiden edustajiin ja nimeämään etusijaistettavia yhteistyöalueita, esittämään yhteisiä projekteja sekä keskustelemaan yleisesti siitä, kuinka Baltian maat voidaan paremmin kytkeä Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön. Seuraava Pohjoismaiden ja Baltian ministereiden välinen kokous pidetään vuonna 2006. Yhteistyön erityistavoitteita käsitellään kohdassa 5.5.3.

3.4 Yhteistyö Luoteis-Venäjän kanssa

Luoteis-Venäjän kanssa tehtävä pohjoismainen yhteistyö muuttuu ohjelmakauden kuluessa perinteistä lähialueyhteistyötä muistuttavaksi, ja joissakin tapauksissa se edistää olennaisesti EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikkaan sisältyvien tavoitteiden ja toimintasuunnitelmien toteuttamista. Yhteistyössä painotetaan aiempaa enemmän muun muassa asiantuntijavaihtoa ja koulutusta, ympäristöyhteistyötä sekä kestävä kehitystä. Ministerineuvoston toiminnan erityistavoitteita esitellään kohdassa 5.5.3.

3.5 Yhteistyö Pohjois-Atlantin maiden kanssa

Raportissa ”Länsi-Pohjola pohjoismaisessa yhteistyössä”⁵ tuodaan korostetusti esille, että pohjoismaisessa yhteistyössä on katsottava lännen suuntaan ja solmittava yhteistyösuhteita Pohjoismaiden ja Pohjois-Atlantin maiden välille. Länsi-Pohjolan ydin käsittää Islannin, Färösaaret ja Grönlannin, mutta todelliset yhteistyösuhteet ulottuvat vielä pitemmälle ja kattavat esimerkiksi Norjan rannikkoalueet. Yhteistyökumppaneihin kuuluvat muun muassa Skotlanti, Orkneysaaret ja Shetlanti, Atlantinpuoleinen Kanada ja Kanadan inuiittiterritoriot.

⁴ Tallinn Declaration on Enhanced Co-operation between the Nordic and Baltic States in the Areas of Agriculture, Forestry, Food Issues and Fisheries

Tallinn Declaration on Increased Food Safety in the Nordic-Baltic Region

Tallinn Declaration on Organic Food and Agriculture Production in the Nordic-Baltic Region

⁵ Selonteko ”Vest-Norden i det nordiske samarbejde – redegørelse”, ANP 2003:732. Myös englanniksi

Alueiden erityisolueille on tyypillistä pienet väestömäärät, suuret etäisyydet, kylmä ilmasto ja voimakas riippuvuus merestä ja sen luonnonvaroista. Atlantti erottaa näitä yhdyskuntia fyysisesti toisistaan, mutta samalla se on niitä yhdistävä elementti. Länsi-Pohjolan yhdyskunnille ja niiden naapureille on tyypillistä, että meren elollisten luonnonvarojen hyödyntäminen on ehdoton edellytys yhteisön olemassaololle. Erityisen tärkeää on kalastusyhteistyö, mutta myös maatalous- ja elintarvikekysymykset tarjoavat mielenkiintoisia yhteistyömahdollisuuksia.

Useita yhteistyöaloitteita on käynnistetty sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston virallisen yhteistyön puitteissa että muissa yhteyksissä. Alueiden valtavat etäisyydet ja yhteydenpitovaikkeudet edellyttävät yhteistyön tehostamista jatkossakin. Pohjois-Atlantin alueiden tulevaisuus riippuu siitä, että meren elollisten luonnonvarojen hyödyntämistä koskevien kestävien strategioiden alalle saadaan vakiinnutettua hyvää yhteistyötä. Ympäristö- ja kalastusaloille tarvitaan pohjoismainen foorumi katalysaattoriksi käynnissä olevalle prosessille, joka käsittelee Pohjois-Atlantin elollisten luonnonvarojen kestävää kehitystä.

4. Kehityssuuntia ja haasteita

Maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikealan yhteisen ministerineuvoston piirissä tehtävä yhteistyö kattaa tärkeitä, laajoja ja arvokkaita yhteisiä vastuualueita. Poliitiikan eri alojen nopea kehittyminen tuo mukanaan monentyyppisiä ja mullistavia haasteita, ja yhteistyötä onkin sopeutettava siten, että sen avulla pystytään reagoimaan erilaisiin kehityssuuntiin ja -tarpeisiin sekä tavoitteisiin, jotka joskus ovat yhteneväisiä mutta ajoittain myös keskenään ristiriidassa.

Pohjoismaat ovat merkittäviä elintarvikkeiden ja puutuotteiden tuottajia ja niillä on hyvät edellytykset ympäristö- ja terveysnäkökohdat huomioivaan tuotantoon, joka on myös sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä. Elintarvikkeiden ja puuraaka-aineen tuotanto-, käsittely- ja jalostusmenetelmät herättävät yhä suurempaa kiinnostusta, ja kansalaiset odottavat, etteivät ne aiheuta terveys- tai ympäristöhaittoja. Kuluttajat ovat yleensä hyvin tietoisia siitä, että elintarvikkeisiin, ravinnon koostumukseen ja tuotteisiin kohdistuvilla valinnoilla voi vaikuttaa omaan terveydentilaansa, ehkäistä sairauksia ja suojella omaa elinympäristöään. Siten kuluttajilla ja heidän järjestöillään on huomattavasti valtaa näitä asioita koskevan politiikan laadinnassa.

Alkutuotannon kehittymistä luonnehtivat voimakkaat teknologia- ja kustannusvetoiset rakennemuutokset ja rationalisoinnit. Yhä pienempi osa väestöstä hoitaa yhä suurempia toimintayksiköjä erittäin kilpailualltiissa ympäristössä. Maaseutu ja rannikkoalueet ovat eriytyneet huomattavasti ja yhteys alueellisiin elinkeinoihin on heikentynyt monella alueella. Poliitiikkaa laadittaessa onkin omaksuttava laajempi näkökulma, johon sisällytetään myös muiden yhteiskunnan alueiden kuten infrastruktuurin, koulutuksen ja palvelujen kehittäminen sekä muut toimenpiteet ja ohjauskeinot. Useimpien Pohjoismaiden voidaan katsoa olevan lähtökohdiltaan samanlaisia, vaikka menetelmät ja ohjelmat kenties eroavatkin toisistaan.

Toinen ajankohtainen kysymys on perinteisen alkutuotannon laajempi tehtävä, joka liittyy siihen, että maa- ja metsätalous sekä kalastus tuottavat elintarvikkeiden ja puuraaka-aineen lisäksi myös julkishyödykkeitä vaikuttamalla esimerkiksi ympäröivään maisemaan, rannikkoon ja maaseutuun. Kulttuurimaisemaksi Pohjoismaissa ymmärretyn maiseman olemassaolon edellytykset muuttuvat samaa tahtia muutkin asiat yhteiskunnassa. Tärkeä kysymys on muun muassa se, kuinka pystytään säilyttämään avoimen ja hyvin hoidetun viljelymaiseman tyypilliset piirteet.

Yhteiskunnassa on syntynyt uusia odotuksia ja arvoja, jotka kytkeytyvät maaseudun ja luonnon merkitykseen asumisympäristönä sekä virkistys- ja luonnonelämyskohteena. Tutkimusten mukaan maaseudulla tai lähellä maaseutua sijaitseva asuinympäristö voi olla tietyille väestöryhmille ratkaiseva, muuttoon houkutteleva tekijä. Kaunis maisema ja hyvin hoidettu luonto- ja kulttuuriympäristö edistävät myös matkailua, jonka merkitys alueiden taloudelle on palveluiden tuottamisen ansiosta kasvamassa eri puolilla Pohjoismaita. Myös metsällä on tärkeä rooli ulkoilu- ja virkistyskohteena, erityisesti nykyaikaisille suurkaupunkien asukkaille.

Alkutuotannolla on sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia ympäristöön. Samalla kun maatalous, metsät ja meret ylläpitävät biologista monimuotoisuutta ja huolehtivat muun muassa pohjaveden ja ilmaston suojelusta, toiminta näillä aloilla uhkaa ekosysteemin tasapainoa. Puhdas ympäristö on yksi perusedellytys alkutuotannon toiminnan ja tuottavuuden ylläpitämiselle.

Yhä suurempi osa toimintoja säätelevistä ja ohjailevista päätöksistä tehdään alueellisilla ja kansainvälisillä areenoilla. Taloudellisella ja poliittisella globalisaatiolla on huomattava vaikutus alkutuotannon hallintaan, ja on tärkeätä, että Pohjoismaat pyrkivät aktiivisesti turvaamaan yhteisten pohjoismaisten arvojen iskuvoimaisuuden myös kansainvälisissä yhteyksissä.

5. Yleistavoitteet ja toiminnan painopistealueet

Pohjoismaiden ministerineuvoston (maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikeministerit) yleistavoitteet ja tärkeimmät painopistealueet keskittyvät ohjelmakaudella 2005–2008 elinkeinojen kehittämiseen, ruokaan, terveyteen, biologiseen monimuotoisuuteen ja geenivaroihin, julkishyödykkeisiin sekä horisontaalisiin toimialueisiin kuten tutkimukseen, kehitykseen ja koulutukseen, entistä laajempaan tiedottamiseen ja vahvempaan osaamiseen sekä kansainväliseen työhön.

Erityisenä haasteena on saada Pohjoismaiden kansalaiset kiinnostumaan rannikko- ja maaseutuyhdyskunnista sekä vakituksena asuinpaikkana että vapaa-ajan viettokohteena.

5.1 Elinkeinojen kehitys

Yleistavoitteena on parantaa luonnonvaroja kestäväällä tavalla hyödyntävien elinkeinojen kilpailukykyä.

Tavoitteet

- parantaa maa-, metsä- ja kalatalouselinkeinojen sekä elintarviketuotannon kilpailukykyä, innovaatiota ja lisäarvon tuottamista hyödyntämällä mahdollisimman tehokkaasti luonnonvaroja ja tuotannontekijöitä
- lisätä markkinoiden tarpeita vastaavien alkutuotannon tuotteiden ja palvelujen tarjontaa ja saatavuutta, ja nostaa siten jalostusarvoa ja tulotasoa
- nostaa aineetonta jalostusarvoa kehittämällä koko elintarvikeketjun jäljitettävyyttä ja tehostamalla markkinointia
- edistää ja kehittää ympäristöä säästäviä, ekosysteemiin pohjautuvia tuotanto- ja toimintatapoja sekä teknisiä ratkaisuja, joissa maa- ja metsä- sekä kalatalouden ympäristölliset, taloudelliset ja sosiaaliset ulottuvuudet on integroitu siten, että vältetään luonnonvarojen liiakahyödyntäminen ja köyhtyminen
- kehittää elinkeinoja kokonaisvaltaisesti (pellolta pöytään – vedestä vadille) painottaen kuluttajien tarvetta monipuoliseen valikoimaan tuotteita ja palveluita, jotka ovat laadukkaita ja omaleimaisia ja jotka on tuotettu eettisesti hyväksyttävällä tavalla
- levittää ja vaihtaa kokemuksia yksityisen ja julkisen metsätalouden erilaisista suunnittelu- ja maankäyttötavoista sekä metsien monivaikutteisen roolin edistämisestä tällä tavoin.

5.2 Ruoka ja terveys

Yleistavoitteena on monipuolinen ja laadukas valikoima terveellisiä ja turvallisia elintarvikkeita, joista kansalaiset voivat valita itselleen terveyttä edistävän ruokavalion.

Tavoitteet

- lisätä tietämystä elintarvikkeiden, ravintotottumusten ja terveyden välisistä yhteyksistä, laatia kansallisia ja pohjoismaisia toimintasuunnitelmia terveyttä ja hyvinvointia edistävästä ruoasta sekä valmistella strategioita liikalihavuuteen ja ylipainoon liittyvien ongelmien vähentämiseksi
- pienentää alkutuotannon negatiivisia ympäristö- ja terveysvaikutuksia jo syntypaikalla sekä vähentää siemenissä ja rehussa, elintarvikeketjussa sekä tuotteissa olevien vieraiden aineiden määrää parantamalla yleisesti raaka-aineiden, elintarvikkeiden ja pakkausten jäljitettävyyttä
- jatkaa ja kehittää kemiallisten ja mikrobiologisten elintarvikeriskien arvioimista ja hallintaa
- kehittää eläinterveysalan pohjoismaista yhteistyötä elintarvikkeiden zoonoositasoa vähentämiseksi sekä kehittää valmiussuunnitelmia tarttuvien eläintautien ja zoonoosien varalta
- lisätä eläinten hyvinvointia koskevia toimia keskittyen erityisesti tärkeimpiä eläinlajeja koskeviin yhteispohjoismaisiin painopistealueisiin
- priorisoida ja kehittää yhteistyötä kuluttajien, kaupan ja tuottajien kanssa käytävän vuoropuhelun sekä muiden sektoreiden kanssa tehtävän yhteistyön pohjalta ja pyrkiä näin täyttämään merkintöjä ja kuluttajatietoja koskevat vaatimukset, mukaan lukien elintarviketuotannon eettiset tuotanto-olosuhteet
- kehittää elintarviketurvallisuutta, yhdenvertaisuutta, tehokkuutta ja avoimuutta edistävä yhteispohjoismainen valvontafilosofia, jossa pääpaino on eri alojen, kuluttajien ja valvontaviranomaisten välisellä yhteistyöllä
- parantaa valvontaa ja tiedonkeruuta kemiallisten ja mikrobiologisten riskien arvioimiseksi sekä kehittää riskinarviointimalleja. Pohjoismaiden tulee vauhdittaa työtä pitäen lähtökohtana yhteistä vaatimusta korkeasta kuluttajansuojatasosta
- pyrkiä vähentämään ravintoaineallergioista johtuvia yliherkkyyssreaktioita elintarvikemerkintöjen avulla sekä antamalla kuluttajille ja teollisuudelle tietoa elintarvikkeiden raaka-aineista ja niiden sisältämistä aineista
- valmistella elintarvikkeiden (mukaan lukien kala) riski- ja hyötymalleja koskevaa kokonaisnäkemyksiä, jota voidaan käyttää monimutkaisten kysymysten selvittelyssä silloin, kun saman elintarvikkeen käyttöön liittyy sekä terveysvaikutus että -riski

5.3 Biologinen monimuotoisuus ja geenivarat

Yleistavoitteena on luonnonvarojen ja geenivarojen kauaskantoisesti kestävä säilyttäminen ja hyödyntäminen.

Tavoitteet

- tehostaa vuonna 2003 annetun geenivarojen saatavuutta ja käyttöoikeuksia koskevan ministerijulistuksen seurantaa⁶ sekä varmistaa alan tärkeimpien kansainvälisten sopimusten tehokas toteuttaminen ja aktiivinen osallistuminen niiden kehittämiseen
- jatkaa ja kehittää yhteistyötä pohjoismaisten kasvi- ja kotieläingeenivarojen säilyttämiseksi ja dokumentoimiseksi maa-, metsä- ja kalatalousalalla sekä elintarviketuotannossa geneettisen monimuotoisuuden tulevaa käyttöä ajatellen
- lisätä geenivarojen käyttöä, ja kehittää tietämystä biologisen monimuotoisuuden käytön ja säilyttämisen sekä elintarvikehuollon välisestä yhteydestä
- vahvistaa yhteistyötä muuntogeenisten organismien viljelyyn ja käyttöön liittyvissä kysymyksissä
- pyrkiä varmistamaan, että muuntogeenisten organismien kuten kalan käyttö ei vahingoita biologista monimuotoisuutta ja että Cartagenan pöytäkirjan periaatteita toteutetaan Pohjoismaissa
- arvioida tarvetta geneettisen monimuotoisuuden indikaattoreiden kehittämiseen maa- ja metsätalousalalle ja muille tärkeille aloille, kuten luonnonvaraisia geenivaroja varten
- tiivistää pohjoismaisten ja kansallisten geenivaraohjelmien välistä yhteistyötä ja yhteydenpitoa

⁶ Ministerijulistus geenivarojen saatavuudesta ja käyttöoikeuksista: Report on Access and Rights to Genetic Resources, Nord 2003:16.

5.4 Julkishyödykkeet⁷

Yleistavoitteena on säilyttää ja kehittää kansalaisten elämänlaatua parantavia julkishyödykkeitä.

Tavoitteet

- kehittää pohjoismaisin toimin alkutuotannon elinkeinojen monivaikutteisia rooleja, mukaan lukien maaseudun kehittäminen maatalouden tulevaisuuden rooleja servitselevän pohjoismaisen projektin seurantana⁸
- helpottaa rannikkoalueiden ja maaseudun toimintaedellytyksiä työllisyyden säilyttämiseksi ja ihmisten elämisen ja asumisen turvaamiseksi koko Pohjolassa. Näin tuetaan elinkeinoelämän osallistumista alue- ja sosioekonomisten poliittisten tavoitteiden saavuttamiseen
- edistää Euroopan maisemayleissopimuksen täytäntöönpanoa ympäristösektorin kanssa sekä kehittää ja seurata pohjoismaista kulttuurimaisemastrategiaa. Näin pyritään säilyttämään pohjoismaisen maiseman monimuotoisuus ja erikoispiirteet, jotka ovat välttämättömiä rannikko- ja maaseutuyhdyskuntien houkuttelevuudelle, virkistyskäytölle ja vapaa-ajantoiminnoille sekä kulttuuriperinnön säilymiselle
- tarjota hyvät edellytykset sekä ammattikalastukselle, vesiviljelylle että virkistyskalastukselle, jotta rannikkoalueiden asutus säilyisi ja sitä voitaisiin kehittää elävän rannikkokulttuurin luomiseksi
- lisätä tietoa metsän virkistyskäyttömahdollisuuksista muun muassa yhteistyössä liikunta-, metsänomistaja- ja ympäristönsuojelujärjestöjen kanssa.

⁷ Julkishyödykkeet määritellään tässä yhteydessä aineettomiksi arvoiksi, jotka edistävät muun muassa virkistyskäyttöä sekä maaseudun ja muiden alueellisten väestöryhmien identiteetin, kulttuurin, ansiomahdollisuuksien ja elinolojen kehittämistä.

⁸ Raportti ”Lantbrukets framtida roller”

5.5 Horisontaaliset painopistealueet

5.5.1 Tutkimus, kehitys ja koulutus

Yleistavoitteena on vahvistaa ja kehittää tutkimus- ja koulutusalan yhteistyötä, parantaa ministerineuvostossa jo käynnistetyn tutkimus- ja koulutustyön laatua tutkimuksen, kehityksen ja koulutuksen osalta sekä edistää uusien tutkimus- ja koulutusalojen kehittämistä.

Tutkimus- ja kehitysalan yhteistyön yleiset tavoitteet

- vahvistaa pohjoismaisia tutkimusympäristöjä ja niiden välistä yhteistyötä
- vahvistaa tutkimus- ja kehitysympäristöjä aloilla, joilla Pohjoismailla on ennestään tietoa ja osaamista ja pyrkiä näin parantamaan elinkeinoelämän kilpailukykyä ja vastaamaan viranomaisten tutkimustarpeeseen
- luoda työnjako ja rakenne, jossa maat täydentävät toistensa tietoja, osaamista ja infrastruktuureja päällekkäisen ja resursseja nielevän toiminnan välttämiseksi
- vahvistaa Pohjoismaiden asemaa yhtenäisenä alueena kilpailtaessa EU:n ja kansainvälisten tahojen tutkimusvaroista sekä parantaa kansallisen ja alueellisen tutkimuksen koordinoitua ja integroitua Euroopassa
- vahvistaa Pohjolaa kansainvälisesti tasokkaana koulutusalueena ja houkutella opiskelijoita muista Pohjoismaista ja muualta maailmasta
- vahvistaa Pohjoismaiden mahdollisuuksia vaikuttaa kansainväliseen maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikepolitiikkaan.

Erityistavoitteet

- vahvistaa tutkimusyhteistyötä alkutuotannon kehittämisen, luonnon- ja kulttuuriarvojen hoidon sekä taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen alalla
- koordinoita tehokkaammin tutkimustyötä, joka tarkastelee uusiutuvien luonnonvarojen erilaisten hallinta- ja käyttöjärjestelmien sekä uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hyödyntämisen välistä yhteyttä
- edistää innovaatiota, huipputeknologian tutkimusta ja uuden teknologian käyttöönottoa koko alkutuotannosta kuluttajaan ulottuvassa ketjussa sekä metsätaloudessa

- kehittää pohjoismaista elintarviketurvallisuus-, ravitsemus- ja terveysalan tutkimustyötä pohjoismaisen tietopohjan vahvistamiseksi kansainvälisiä foorumeita ja prosesseja varten
- jatkaa yhteistyön kehittämistä Pohjoismaisen innovaatiokeskuksen (NICE:n) kanssa
- kehittää ja lujittaa pohjoismaista metsäntutkimusyhteistyötä tavoitteena vahvistaa pohjoismaisen ja kansainvälisen yhteistyön tietopohjaa
- jatkaa aktiivista yhteistyötä NOVA-yliopiston (Nordic Forestry, Veterinary and Agricultural University) ja Pohjoismaisen tutkijankoulutusakatemian (NorFA) kanssa sekä vauhdittaa meriympäristön tutkimukseen keskittyvän tutkijakoulun Nordic Marine Academyn perustamista yhdessä tutkimus- ja koulutussektorin kanssa
- lisätä peruskoulutusta ja tutkijakoulutusta koskevaa yhteistyötä opiskelijapulasta kärsivillä aloilla koulutuksen vahvistamiseksi ja kehittämiseksi
- jatkaa koordinoitua pohjoismaista toimintaa ja lisätä bioenergia-alan kokemustenvaihtoa, tutkimusta ja kehitystä.

5.5.2 Tiedotus ja osaaminen

Yleistavoitteena on parantaa tiedotuksen ja viestinnän avulla kansalaisten ja muiden eturyhmien osaamista ja tietoja sektorien toiminnasta.

Tavoitteet

- hyväksyä ohjelmakauden alussa Pohjoismaiden ministerineuvoston (maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikeministerit) tiedotusstrategia
- laatia ja toteuttaa ohjelmakauden aikana yhteinen tasa-arvosuunnitelma
- seurata ohjelmakaudella käynnistettäviä tiedotus- ja viestintästrategioita sekä niitä koskevia suunnitelmia.

5.5.3 Kansainvälinen yhteistyö

Yleistavoitteena on, että yhteiset pohjoismaiset arvot ja intressit saavat huomiota kansainvälisissä prosesseissa ja neuvotteluissa.

Tavoitteet

- edistää merien elollisten luonnonvarojen kestäväan käyttöön perustuvan yhteisen kannan saamista kalastussektorille eri kansainvälisillä foorumeilla. Pohjoismaat seuraavat FAOn kestäväan kalastuksen sertifiointi- ja merkintäprosessin järjestelmiä ja konkreettisia vaatimuksia sekä vahvistavat ja kehittävät Pohjoismaiden yhteistyötä kansainvälisillä foorumeilla kalakantojen hoitoa koskevissa asioissa
- Pohjoismaat haluavat myös jatkossa antaa oman merkittävän tieteellisen panoksensa Kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICESin) ja sen alaryhmien työhön
- harjoittaa aktiivista eurooppalaista ja kansainvälistä maatalouspolitiikkaa, erityisesti EU:n ja FAOn piirissä sekä muissa tärkeissä prosesseissa ja elimissä
- toimia aktiivisesti geenivarojen säilyttämisen, kestäväan käytön ja hyötyjen jakamisen puolesta biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen pohjalta. Erityistä huomiota kiinnitetään YK:n kestäväan kehityksen huippukokouksessa Johannesburgissa tehtyyn päätökseen (WSSD) sekä geenivarojen saatavuutta ja hyötyjen jakamista koskevien Bonnin ohjeiden seurantaan
- vahvistaa yhteistyötä ja pyrkii vaikuttamaan enemmän eurooppalaiseen ja kansainväliseen metsäpolitiikkaan kansainvälisten neuvotteluiden ja prosessien yhteydessä. Järjestelmällisen pohjoismaisen yhteistyön perustana on oltava yhteinen pohjoismainen strategia, joka perustuu kansallisiin ja kansainvälisiin kestäväan metsätalouden tavoitteisiin ja suuntaviivoihin. Erityisesti on huomioitava YK:n metsäfoorumi (UNFF), FAO, yleiseurooppalainen prosessi sekä muut tärkeät prosessit ja elimet
- varmistaa Pohjoismaiden aktiivisen roolin säilyminen elintarvikelainsäädännön kehittämistyössä ja elintarvikkeita koskevassa päätöksenteossa, kuten riskinhallinta- ja riskinarviointityössä EU:ssa ja ETAssa, FAOssa, WHO:ssa, Codex Alimentarius -komissiossa ja Kansainvälisessä eläintautijärjestössä (OIE) sekä kansainvälisessä kasvinsuojelun yleissopimuksessa (IPPC)
- vahvistaa Länsi-Pohjolan maiden yhteistyötä muiden Pohjois-Atlantin rannikkoyhdyskuntien kanssa meren elollisten luonnonvarojen hyödyntämisessä lujittamalla alueen alkutuotannon elinkeinojen välistä yhteistyötä
- kehittää ja vahvistaa Länsi-Pohjolan yhteistyötä elintarvikevalvonnan, kuluttajansuojan sekä maa- ja metsätalouden alalla

- jatkaa pohjoismais-balttilais-venäläistä kalastusalan yhteistyötä BAFISCO-yhteistyöelimen (Baltic Fisheries Cooperation) kautta. Tiedonvaihto ja yhteistyö kalastuselinkeinolle tärkeissä kysymyksissä vahvistaa kalastusteollisuuden toimintaedellytyksiä Itämeren alueella
- laajentaa kalastusalan yhteistyötä siten, että se käsittää myös Pohjois-Atlantin maiden välisen yhteistyön (North-Atlantic Conference NAC) ja edistää näin kalastuksen alueelliseen hallintaan tähtäävää kansainvälistä prosessia
- kehittää ja lujittaa geenivarojen säilyttämistä ja hoitoa koskevaa yhteistyötä Baltian maiden kanssa sekä kehittää yhteistyötä Pietarissa sijaitsevan Vavilov-instituutin kanssa
- kehittää ja lujittaa yhteistyötä Baltian maiden kanssa luonnonmukaisia elintarvikkeita ja luonnonmukaista tuotantoa koskevissa kysymyksissä
- kehittää ja vahvistaa Baltian ja Luoteis-Venäjän kanssa tehtävää yhteistyötä, jossa painopistealueita ovat kestävä metsätalous ja puukaupan edistäminen, metsähallinnon ja metsälainsäädännön kehittäminen, omistajarakenteita koskeva kokemustenvaihto, metsätaloustyöntekijöiden jatkokoulutus, laittomien hakkuiden torjunta, puun käytön lisääminen sekä metsäntutkimus
- vahvistaa yhteistyötä Pohjoismaiden ja Baltian elintarviketurvallisuuden parantamiseksi. Erityisesti painotetaan sovittujen kansainvälisten tavoitteiden toteuttamista ja pyritään tekemään Pohjoismaista ja Baltiasta elintarviketurvallisuuden edelläkävijäalue toimimalla yhdessä kansainvälisissä prosesseissa, joiden aiheina ovat muun muassa jäljitettävyyden, zoonoosien, dioksiinien ja tehokas elintarvikevalvonta. Lisäksi kehitetään terveyttä ja ravitsemusta koskevaa yhteistyötä.

6. Organisaatio ja ohjauskeinot

Toimintaohjelma on laadittu kaudeksi 2005–2008 ja se täydentää yleistä Pohjoismaisen kestävä kehityksen strategiaa. Tässä luvussa kuvataan nykyinen rakenne. Ministerineuvosto arvioi uuden ministerineuvoston organisaatorakennetta ja ottaa huomioon tähänastiset kokemukset sekä kauden 2001–2004 toimintaohjelman arvioinnin pohjalta annetut suositukset. Asiasta tehtäneen päätös kuluvalle ohjelmakaudella.

6.1 Ministerineuvosto

Pohjoismaiden ministerineuvostolla (maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikeministerit) on päävastuu koko elintarvikeketjun kattavasta (pellolta pöytään – vedestä vadille) pohjoismaisesta yhteistyöstä. Poliittinen merkittävyys ja päätöksenteko on tärkeää ministerineuvoston työssä. Ministerikokoukset rakentuvat poliittisesti tärkeiden aiheiden ympärille, jotka liittyvät läheisesti vuosittaisiin puheenjohtajuuskauden ohjelmiin.

6.2 Koordinoitiryhmä

Jotta kolmen virkamieskomitean – NEF (kalastus), NÄJS (maa- ja metsätalous) sekä ÄK-Livs (elintarvikkeet) – työ olisi mahdollisimman tehokasta, on perustettu koordinoitiryhmä, jonka

tehtävänä on varmistaa kokonaisnäkemys sektorienvälisissä kysymyksissä. Koordinointiryhmässä on korkean tason edustus, ja kaikki maat sekä itsehallintoalueet nimeävät siihen yhden edustajan. Ryhmä kokoontuu vähintään kerran vuodessa ja päättää ministerineuvoston päiväjärjestyksestä, Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristölle annettavasta ministerineuvoston tulevan vuoden lopullisesta budjettiehdotuksesta, yhteisistä ajankohtaisista strategioista ja kysymyksistä sekä mahdollisen syyskokouksen ohjelmasta. Koordinointiryhmän työtä arvioidaan vuonna 2006.

6.3 Virkamieskomiteat

Virkamieskomiteat NEF, NÄJS ja ÄK-Livs toteuttavat ministereiden ja koordinointiryhmän päätöksiä. Lisäksi ne vastaavat kauden toimintaohjelman seurannasta analysoimalla toimintakertomuksia, toimintasuunnitelmia, tarkastuskertomuksia sekä tarkastelemalla sektorin laitoksilta ja pysyviltä yhteistyöelimiltä tulevia ehdotuksia ajankohtaisista poliittisista kysymyksistä. Poliittista keskustelua vaativat kysymykset valmistellaan ja jätetään ministerineuvoston käsiteltäviksi. Virkamieskomiteat perustavat työryhmiä tarpeen mukaan.

6.4 Laitokset, yhteistyöelimet ja verkostot

Virkamieskomiteat ovat vuosien kuluessa perustaneet useita työryhmiä, yhteistyöelimitä, verkostoja ja yhden laitoksen (Pohjoismaisen geenipankin), jotka osallistuvat toimintaohjelman ja muiden pohjoismaisten ohjausasiakirjojen toteuttamiseen. Yhteistyöelimet ovat luonteeltaan neuvoa antavia sekä tutkimus- ja selvityspainotteisia. Lisäksi niiden tehtäviin kuuluu tiedonvaihto ja projektien käynnistäminen. Ne ovat tärkeitä linkkejä kansallisen ja pohjoismaisen työn välillä. Yhteistyöelinten rooliin kuuluu myös tutkimus- ja selvitystulosten käytettävyyden varmistaminen politiikka- ja hallinnointityön pohjaksi. Muun muassa voidaan mainita pitkäaikainen ja hedelmällinen metsäntutkimusalan yhteistyö (SNS, Yhteispohjoismainen metsäntutkimus), joka on hieno esimerkki pohjoismaisesta yhteistyöstä.

Sektorienvälisessä yhteistyössä pyritään löytämään ratkaisuja, jotka mahdollistavat kussakin tapauksessa kaikista tehokkaimman ohjauksen. Vuosien kuluessa on perustettu lukuisia sektorienvälisiä yhteistyöelimitä, -ryhmiä ja projekteja ympäristö-, energia-, kuluttaja- ja tutkimussektoreiden kanssa, esimerkiksi Pohjoismainen geenivaraneuvottelukunta (NGR), ympäristö- ja kalastusalan johtoryhmä (MiFi) sekä maa- ja metsätalouden ympäristöstrategian johtoryhmä (MJS).

Yksityiskohtaisempi kuvaus järjestöistä löytyy liitteestä.

7. Seuranta, arviointi ja rahoitus

Toimintaohjelma koskee kautta 2005–2008 ja se ankkuroidaan Pohjoismaiden neuvostoon lähettämällä se ennen lopullista päätöksentekoa neuvostolle lausuntoa varten. Pohjoismaiden neuvostolla on vuotuisen budjetikäsittelyn yhteydessä mahdollisuus vaikuttaa tulevien vuosien konkreettisiin suunnitelmiin.

Ministerineuvosto ja maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikealojen virkamieskomiteat pyrkivät siihen, että tämän toimintaohjelman eri toimenpidealueille osoitetaan riittävästi resursseja. Ohjelmakauden kuluessa ministerit myös päättävät siitä, mitä ajankohtaisia poliittisia teemoja

Pohjoismaiden ministerineuvosto tulee käsittelemään ja seuraamaan toimintaohjelmassa mainittujen aiheiden lisäksi.

Käsillä olevaan toimintaohjelmaan sisältyy monia painopistealueita, joilla on sekä pohjoismaista että kansallista merkitystä. Tavoitteet on asetettu korkealle, vaikka pohjoismainen budjetti onkin rajallinen. Ministereiden lähtökohtana onkin, että aikaisempaa suurempi osa toiminnasta rahoitettaisiin kansallisesti, jolloin toiminta sulautuisi luontevasti kansallisiin painotuksiin.

Ohjelmakauden loppupuolella toteutetaan toimintaohjelman puitteissa saavutettujen tulosten arviointi.

Liite 1

Johtoryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja	Elín Guðmundsdóttir Forstöðumaður matvælasviðs – Elintarvikeyksikkö Umhverfisstofnun - Ympäristö- ja elintarvikelaitos, Islanti
Tanska	Marie Louise Flach de Neergaard Elintarvike-, maatalous- ja kalastusministeriö Knud Østergaard Fødevaredirektoratet - Elintarvikehallitus
Suomi	Anders Portin Maa- ja metsätalousministeriö
Islanti	Kristinn Hugason Kalastusministeriö
Norja	Gudbrand Bakken Maatalousministeriö Tone Holthe Svensen Kalastusministeriö
Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö	Ásmundur Guðjonsson Bente Stærk Lise Lykke Steffensen
Sihteeri	Kerstin Stendahl-Rechardt Ympäristöministeriö, Suomi

Liite 2

Akronyymit ja lyhenteet

ABS	Access and Benefit-Sharing Saatavuus ja hyödyn jakaminen
Baltic 21	Itämeren alueen agenda 21
BAFICO	Baltic Fisheries Cooperation
CBD	Convention on Biological Diversity 1992 Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus 1992
Bonn Guidelines	Bonn Guidelines on access to genetic resources and benefit – sharing under the Convention on Biological Diversity Perintöaineksen saantia ja saatavuutta sekä sen käytöstä saatavien hyötyjen jakoa koskevat Bonnin ohjeet
Cartagena	Cartagena Protocol on Biosafety Cartagenan pöytäkirja bioturvallisuudesta
CGIAR	Consultative Group on International Agricultural Research Kansainvälisen maataloustutkimuksen neuvoa-antava ryhmä
Codex Alimentarius	FAO:n ja WHO:n yhteinen elintarvikesäännöstö
COP	Conference of the Parties Osapuolten konferenssi
CPGRA	Commission on Plant Genetic Resources
EAAP	European Association on Animal Production
ECP/GR	European Cooperative Programme for Genetic Resources Networks
EC-CHM	European Community Biodiversity Clearing House Mechanism Euroopan yhteisön biologisen monimuotoisuuden clearingmekanismi
EY	Euroopan yhteisö
EY	Euroopan yhteisö
ETA	Euroopan talousalue
ETA	Euroopan talousalue

EU	Euroopan unioni Euroopan unioni
EUFORGEN	European Forest Genetic Resources Programme
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö
FJSL	Maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvike
TK	Tutkimus ja kehitys
ICES	International Council for the Exploration of the Sea Kansainvälinen merentutkimusneuvosto
IPGRI	International Plant Genetic Resources Institute
IPPC	International Plant Protection Convention Kansainvälinen kasvinsuojelun yleissopimus
IT-PGRFA	International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture 2003 Elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskeva kansainvälinen sopimus 2003
MAT	Mutually Agreed Terms Keskinäisesti sovitut ehdot
MTA	Material Transfer Agreement Geneettisen materiaalin siirtoa koskeva sopimus
MiFi	Pohjoismaisen ympäristö- ja kalastusstrategian johtoryhmä
MR	Ministerineuvosto
MR-FJSL	Pohjoismaiden ministerineuvosto (maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikeministerit)
NGB	Pohjoismainen geenipankki
NGH	Pohjoismainen kotieläingenipankki
NGR	Pohjoismainen geenivaraneuvottelukunta
NGO	Non-governmental Organisation Kansalaisjärjestö

NJF	Nordiska jordbruksforskarens förening – Pohjoismaisten maataloustutkijoiden yhdistys
NKJ	Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning – Maataloustutkimuksen Pohjoismainen Kontaktieliin
NKJS	Nordiskt kontaktorgan för jord- och skogsbruksfrågor – Pohjoismainen maa- ja metsätalouskysymysten kontaktieliin
PMN NCM	Pohjoismaiden ministerineuvosto Nordic Council of Ministers
NOR	Nordiskt organ för renforskning
NORFA	Nordisk Forskerutdanningsakademi
NOVA	Nordic Forestry, Veterinary and Agricultural University
NSFP	Pohjoismainen metsätalouden siemen- ja taimineuvosto
NÄF	Pohjoismainen kalastuspolitiikan virkamieskomitea
NÄJS	Nordiskt kontaktorgan för jord- och skogsbruksfrågor – Pohjoismainen maa- ja metsätalouskysymysten kontaktieliin
OIE	World Organisation for Animal Health Kansainvälinen eläintautijärjestö
PIC	Prior Informed Consent Etukäteissuostumus
R&D	Research and Development Tutkimus ja kehitys
SNS	Samnordisk skogsforskning - Yhteispohjoismainen metsäntutkimus
SPS agreement	Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures Sanitaarisia ja fyto-sanitaarisia toimenpiteitä koskeva sopimus
TRIPs	Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights Teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvät näkökohdat
UNESCO	United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö
UNFF	United Nations Forum on Forests YK:n metsäfoorumi

UPOV	The International Union for the Protection of New Varieties of Plants Kansainvälinen kasvinjalostustuotteiden suojelujärjestö
WIPO	World Intellectual Property Organisation Maailman henkisen omaisuuden järjestö
WHO	World Health Organisation Maailman terveysjärjestö
WSSD	World Summit on Sustainable Development Kestävän kehityksen huippukokous
WTO	World Trade Organization Maailman kauppajärjestö
ÄK-Livs	Nordiska ämbetsmannakommittén för livsmedelsfrågor – Pohjoismainen elintarvikekysymysten virkamieskomitea